

*Проценко В. М., д.е.н.,
професор кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків*

*Проценко А. В., к.е.н.,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЦИКЛОВОЇ ЕКОНОМІКИ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

Сучасне суспільство стикається зі значними викликами, пов'язаними зі змінами клімату, вичерпанням ресурсів та забрудненням навколишнього середовища. Одним із шляхів вирішення цих проблем є перехід до циклової економіки, яка передбачає мінімізацію відходів та максимальне повторне використання ресурсів. Ідея розвитку підприємств машинобудування на основі реалізації принципів циклової економіки базується на постулаті, що відходи однієї промисловості можуть стати сировиною для іншої, тобто циклова економіка прагне мінімізувати виробничі відходи та забруднення шляхом впровадження ефективних технологій та процесів. Циклова економіка ставить за мету максимальне повторне використання матеріалів та виробів, щоб продовжити їх життєвий цикл та зменшити потребу у нових ресурсах. Циклова економіка сприяє розвитку послуг з ремонту та відновлення товарів, щоб продовжити їх експлуатаційний термін та уникнути непотрібного викиду відходів, підтримує процес рециклінгу, який полягає у зборі та переробці відходів з метою виготовлення нових продуктів або матеріалів.

Машинобудування – галузь, яка використовує велику кількість ресурсів та генерує значну кількість відходів. Однак, застосування принципів циклової економіки може привести до покращення екологічних показників та ефективності

виробництва. Модель циклової економіки може бути реалізована в основних напрямках практичного характеру, а саме:

виробники машин та обладнання повинні враховувати принцип розробки продуктів з урахуванням можливості їх подальшого рециклінгу та використання вторинних матеріалів при проектуванні нових моделей, що дозволить знизити використання первинних ресурсів та відходи;

розширений термін служби тобто розвиток більш довговічних та надійних машин та обладнання сприятиме зменшенню потреби у нових виробках та відповідно впливу на навколишнє середовище, що допоможе продовжити їх життєвий цикл;

співпраця між підприємствами машинобудування та іншими галузями, які можуть використати відходи як сировину, дозволить створити ефективні кругові ланцюги постачання та мінімізувати втрату ресурсів;

впровадження енергоефективних технологій, використання відновлюваних джерел енергії та оптимізація енергетичних процесів можуть допомогти підприємствам машинобудування зменшити своє вплив на довкілля, тобто зменшення споживання енергії у процесі виробництва є одним з ключових аспектів циклової економіки.

Розвиток підприємств машинобудування на основі принципів циклової економіки вимагає перегляду традиційних бізнес-моделей та впровадження нових підходів. Деякі з цих бізнес-моделей включають:

Модель «від продажу до послуг»: замість простого продажу машин та обладнання, підприємства можуть пропонувати послуги, такі як лізинг, сервісне обслуговування та модернізація виробів. Це сприятиме збільшенню тривалості використання виробів та можливості їх повторного використання.

Модель «кругового постачання»: ця модель передбачає створення кругового ланцюга постачання, де підприємства машинобудування співпрацюють з іншими

галузями, щоб забезпечити використання відходів як вторинних ресурсів. Прикладом може бути співпраця підприємства машинобудування з підприємством, що займається переробкою металевих відходів. Відходи виготовлення машин можуть бути передані на переробку, де їх перетворять на вторинні сировинні матеріали, які потім можуть бути використані у виробництві нових машин або компонентів.

Модель «кругового дизайну»: ця модель передбачає врахування принципів циклової економіки в процесі розробки нових продуктів. Підприємства машинобудування можуть зосередитися на створенні продуктів, які легко розбираються та можуть бути відновлені або рецикловані після закінчення їх життєвого циклу. Це дозволить зменшити кількість відходів та забезпечити ефективне використання ресурсів.

Розвиток підприємств машинобудування на основі принципів циклової економіки має численні вигоди, включаючи:

зменшення впливу на навколишнє середовище: впровадження циклової економіки допоможе знизити викиди забруднюючих речовин та використання природних ресурсів, сприяючи збереженню навколишнього середовища та зменшенню змін клімату;

зниження витрат на ресурси: повторне використання та переробка ресурсів дозволяють підприємствам зменшити витрати на придбання нових сировинних матеріалів, що сприяє економії коштів та поліпшенню фінансової стійкості підприємств машинобудування;

ринкові переваги: впровадження циклової економіки може стати конкурентною перевагою для підприємств машинобудування, тому що сьогодні все більше споживачів звертають увагу на екологічну відповідальність та стійкість підприємств; підприємства, які успішно втілюють принципи циклової економіки,

можуть отримати підтримку та визнання споживачів, а також залучити нових клієнтів.

Проте, реалізація циклової економіки також вимагає деяких викликів: технологічні перетворення: впровадження циклової економіки може вимагати змін у технологічних процесах та інфраструктурі підприємств машинобудування, що обґрунтовує доцільність інвестиції в нові обладнання, навчання персоналу та перегляд виробничих процесів.

Співпраця та координація при формуванні ефективної реалізація циклової економіки вимагає співпраці з іншими підприємствами, постачальниками та споживачами. Створення кругових ланцюгів постачання та управління відходами вимагає встановлення ефективних механізмів співпраці та взаємодії між різними сторонами.

Реалізації принципів циклової економіки у розвитку підприємств машинобудування є важливим кроком у напрямку сталого розвитку та збереження ресурсів. Впровадження цих принципів дозволяє зменшити вплив на навколишнє середовище, знизити витрати на ресурси, забезпечити довговічність та переробку продуктів, а також отримати конкурентні переваги на ринку. Для досягнення успіху в реалізації циклової економіки у машинобудуванні необхідно переглянути традиційні бізнес-моделі та впровадити нові підходи, такі як модель «від продажу до послуг» та модель «кругового постачання». Впровадження цих моделей вимагатиме технологічних перетворень та співпраці з іншими підприємствами.

Реалізація циклової економіки у машинобудуванні має великий потенціал для забезпечення сталого розвитку та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Вона вимагає спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи підприємства, урядові органи та споживачів. Шлях до успіху полягає в усвідомленні важливості циклової економіки, впровадженні нових підходів та співпраці між всіма учасниками галузі машинобудування.

Список використаної літератури:

1. Ареф'єва О. В. Конвергентний розвиток інноваційного співробітництва в умовах просторово-циркулярної економіки / О. В. Ареф'єва, З. М. Побережна // Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика» Серія «Економіка». 2021. Випуск 10 (20).

2. Шкуренко О. В. Циркулярна економіка як передумова формування інноваційних платформ сталого розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. *Науковий журнал «Бізнес інформ»*. 2021. № 4. С.323-330.

3. Шкуренко О. В. Вплив конвергентних технологій на розвиток циркулярної економіки на основі інноваційного співробітництва. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. (6). 2020. С. 84-96.

*Сафонік Н.П., к.е.н.,
старший викладач кафедри економіки повітряного транспорту,
Національний авіаційний університет, м. Київ*

*Ткаченко В.О.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ*

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТІЙКОСТІ ЕКОЛОГІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Масоване вторгнення росії на українську територію призвело до величезних людських і гуманітарних втрат, поглиблення нестабільності, уповільнення економічного зростання, прискорення інфляції, ліквідації інвестицій у сталий розвиток, реконфігурації глобальних поставок і підвищення цін на продовольство, пальне та добрива [4].

Наслідками війни в Україні стали людські жертви та гуманітарна криза, пов'язана з переміщеними особами. Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року спричинило значні руйнування та надзвичайні втрати у великих містах України, поширившись на сільську місцевість і витіснивши велику кількість